

HORIZON BELGIË 2030

Toekomstvisie voor een beter België

Versie 2.0 – december 2023

02 EEN LAND WAAR HET EENVOUDIG EN LONEND IS OM TE ONDERNEMEN

1 WAAR STAAN WE VANDAAG?

Het starten van een onderneming werd de voorbije jaren aanzienlijk eenvoudiger. Vandaag wordt 95% van de oprichtingsakten immers op elektronische wijze verleden bij de notarissen via eDepot. Sinds kort kunnen vennootschappen ook volledig elektronisch en op afstand worden opgericht via StartMyBusiness⁽¹⁾. Ook het wegvallen van startkapitaalvereisten in de nieuwe vennootschapswetgeving maakt het eenvoudiger om een onderneming te starten.

Het dagdagelijkse runnen van een onderneming blijft echter allesbehalve eenvoudig. Het aantal algemene en specifiek sectorale regels waaraan moet worden voldaan, is nauwelijks te overzien. De administratieve lasten m.b.t. fiscaliteit spannen daarbij de kroon (lees de tekst 'Een land waar bedrijven kunnen rekenen op een rechtszeker en stabiel fiscaal kader', p. 28).

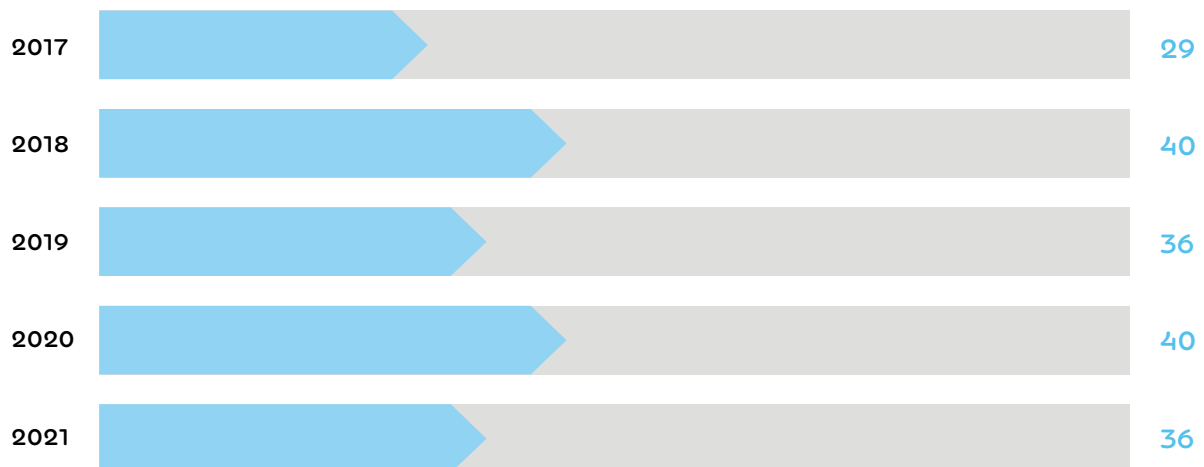
De administratieve last voor de Belgische ondernemingen bereikte in 2020 een niveau van 4,94 miljard euro, of 1,08% van het bbp⁽²⁾, en is sindsdien blijven stijgen. Die toename is het gevolg van heel wat nieuwe disproporionele verplichtingen o.a. in het kader van de antiwitwaswetgeving waaruit bijvoorbeeld het UBO-register is voortgevloeid.

Ook zaken zoals de nieuwe Europese regels rond klokkenluiders en een aantal regels in het kader van de coronacrisis (de aangifte van het aantal potentiële telewerkers) verzwaaarden de administratieve lasten en getuigen van een groot wantrouwen tegenover ondernemers. Dat blijkt ook uit de jaarlijkse IMD-indicator, die analyseert in welke mate de bureaucratie een hinderpaal vormt voor economische activiteiten. België neemt daar een weinig benijdenswaardige 36^e plaats in en noteert op dat vlak ook weinig vooruitgang.

Bovendien raakt een aantal meer structurele bronnen van administratieve rompslomp maar niet opgelost. Bedrijven moeten nog altijd meermaals dezelfde gegevens doorgeven aan verschillende overheidsdiensten. Bij overheidsopdrachten moeten zij vaak nog massa's administratieve documenten overmaken. En zij ontvangen elk jaar nog steeds miljoenen papieren aangetekende zendingen met de nodige rompslomp tot gevolg.

Daarnaast is het op vandaag in België fiscaal niet lonend om een ondernemersrisico te nemen. Wie een onderneming uit de grond wist te stampen, betaalt vandaag 25% vennootschapsbelasting op de gemaakte winst en daarna nog eens 30% roerende voorheffing (RV) op het uitgekeerde dividend, wat een gecumuleerd belastingtarief van 47,5% oplevert.

IMD-bureaucratieranking in België: weinig vooruitgang ...

Het verlaagde tarief van 20% vennootschapsbelasting moet voor alle ondernemingen gelden.

Voor eenmanszaken en kleinere ondernemingen bestaat er in de vennootschapsbelasting wel een lager tarief van 20% op de eerste 100.000 euro winst en een lager RV-tarief (15%) op gereserveerde winsten, maar om daarvan te kunnen genieten, moet de ondernemer zichzelf minstens 45.000 euro loon, belast in de personenbelasting, uitkeren. Ook de meeste eenmanszaken en kleine ondernemingen betalen dus 35 tot 40% belastingen op hun investering. Wie zijn spaarcenten daarentegen investeert in obligaties of spaarboekjes betaalt slechts respectievelijk 30% of 15% roerende voorheffing. De combinatie van onze vennootschaps- en beleggingsfiscaliteit is dus allesbehalve stimulerend voor investeringen in ondernemerschap.

Wat het sociaal statuut van ondernemers betreft, is er de voorbije jaren veel vooruitgang geboekt in het verkleinen van de verschillen in socialezekerheidsrechten tussen zelfstandigen en werknemers inzake pensioenen, ziekte- en invaliditeitsverzekering, kinderbijlagen en ouderschapsverloven. Daardoor is het sociaal statuut van ondernemers in België in internationaal perspectief zeker niet slecht, maar in vergelijking met het werknemersstatuut blijft het natuurlijk wat mager.

2 WAAR WILLEN WE IN 2030 STAAN?

- België is niet enkel een land waar ondernemingen makkelijk kunnen worden opgestart, maar het is er ook veel eenvoudiger om een groot, klein of middelgroot bedrijf dagdagelijks te runnen.
- De administratieve lasten op ondernemingen zijn met de helft teruggebracht en bedragen beduidend minder dan 1% van het bbp.
- De kijk op risicokapitaal en aandeelhouderschap is fundamenteel veranderd. Investeren in ondernemersschapsactiviteiten (dividenden op aandelen) is fiscaal beduidend aantrekkelijker dan investeren in risicoloze spaar- en beleggingsproducten.
- Dankzij die stimulerende fiscaliteit wordt het nemen van ondernemersrisico nu echt beloond.

3 WAT MOET ER GEBEUREN?

- Het 'only once'-principe moet zonder uitzondering toegepast worden. Alle federale, regionale, provinciale en lokale overheidsdiensten moeten systematisch de gegevens van de ondernemingen die al bij overheden bekend zijn, hergebruiken.
- Er moet één officiële elektronische brievenbus voor bedrijven komen, waarop zij met zekerheid kunnen worden bereikt voor alle mogelijke communicatie (lees de tekst 'Een land waar alle transacties tussen burgers, bedrijven en overheid standaard digitaal kunnen verlopen', p. 24).
- De databank van de mandaten binnen de bedrijven (in opbouw bij de Federatie van het Notariaat) moet worden aangewend om al die elektronische communicatie zoveel mogelijk terecht te laten komen bij de juiste bestemmingen binnen de bedrijven.
- Het vermijden van nieuwe administratieve lasten voor de bedrijven moet opnieuw een centrale prioriteit worden bij elk nieuw beleidsinitiatief op elk beleidsniveau (incl. het Europese). Een Kafkatest moet daartoe op elk beleidsniveau worden ingevoerd.
- Het verlaagde tarief van 20% in de vennootschapsbelasting moet voor alle ondernemingen van toepassing worden. In een eerste fase kan dat tarief van kracht zijn op de eerste schijf winst van 200.000 euro, die dan geleidelijk kan worden opgetrokken.
- Het RV-tarief op dividenden uit aandelen moet worden verlaagd tot een lager niveau dan dat op risicovrije beleggingen, zoals overheidsobligaties.
- De risicoaversie voor risicokapitaal moet, in coördinatie met de gewestelijke initiatieven, verder worden gecompenseerd door slimme maatregelen ten gunste van innovatieve start- en (vooral) scale-ups.
- In het kader van een beleid ter bevordering van start- en scale-ups moeten gerealiseerde meerwaarden fiscaal vrijgesteld blijven.

(1) <https://startmybusiness.be/?lang=en>

(2) Laatste studie van het Planbureau.

03 EEN LAND WAAR DE FEDERALE OVERHEID EN DE GEWESTEN EEN STIMULEREND KADER BIEDEN VOOR O&O EN INNOVATIE

1 WAAR STAAN WE VANDAAG?

In het jongste Europees Innovatiescorebord (EIS-2021) heeft België het voor het eerst tot 'innovatieleider' geschopt, wat inhoudt dat ons land, net als Denemarken, Finland en Zweden, meer dan 125% van de gemiddelde innovatieperformantie van de EU scoort.

Eén van de sterktes van België is zijn aantrekkelijke stelsel voor O&O, met genereuze financiële voorwaarden en steun voor doctoraatsonderzoek. Het aantal uitgereikte doctoraatstitels is sterk gestegen. Dat heeft voor een groot deel te maken met een aantrekkelijk fiscaal stelsel voor onderzoekers (gedeeltelijke vrijstelling van doorstorting van de bedrijfsvoorheffing).

Andere sterke punten van ons land zijn de inspanningen op het vlak van samenwerking, vooral tussen innovatieve kmo's, en het gebruik van IT lees de tekst 'Een land dat voortrekker is in technologie en digitalisering', p. 22. Verder speelt in de kwalificatie van innovatieleider ook het bedrag dat ondernemingen investeren in O&O, dat in 2020 2,56% van het bbp bedroeg, het hoogste percentage in de Europese Unie. Als we de O&O-inspanningen in het hoger onderwijs en

in de openbare sector meetellen, werkt België zich ook daar op naar de kopgroep van de Europese landen, met 3,52% van het bbp. Hier bevindt het zich in het gezelschap van Zweden (3,5%), Oostenrijk (3,2%), Duitsland (3,1%) en Denemarken (3,0%), die eveneens het Europese ambitieniveau (O&O-intensiteit van 3% van het bbp) overschrijden.

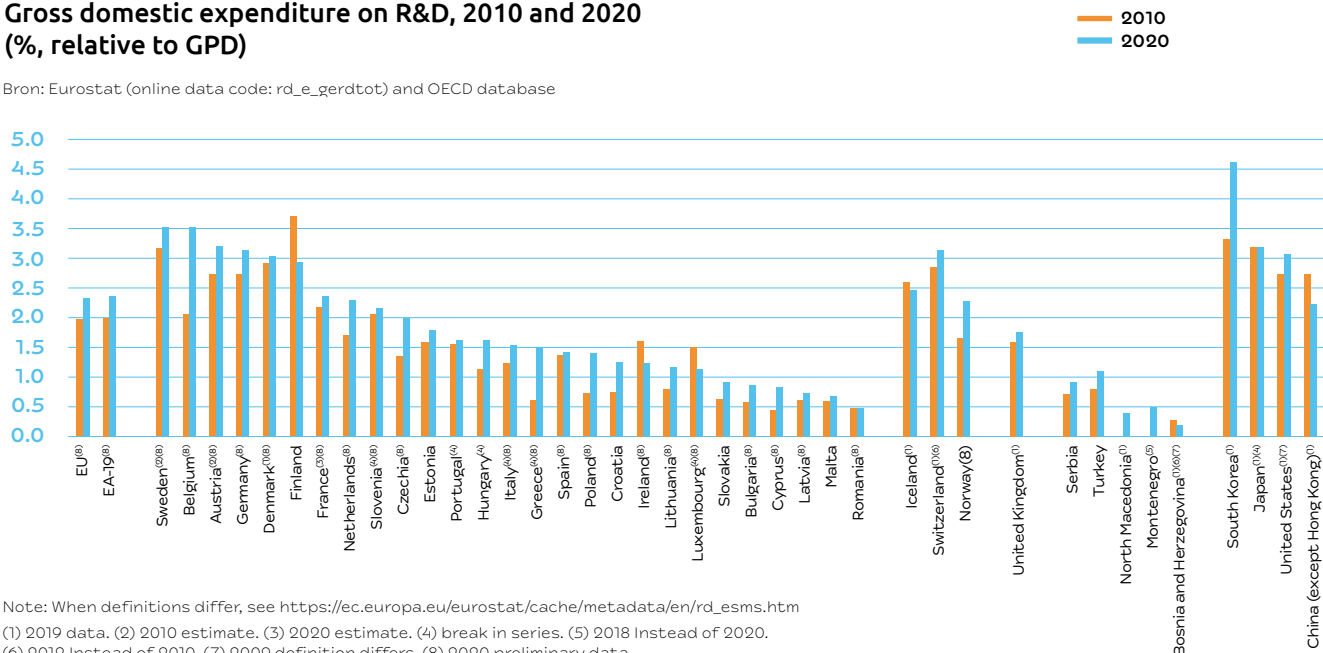
2 WAAR WILLEN WE IN 2030 STAAN?

België mag dan wel in de kopgroep zitten wat betreft prestaties in O&O, dat betekent niet dat ons land op zijn lauweren mag rusten. Het is van essentieel belang dat het zijn leiderspositie in O&O behoudt door zijn sterktes maximaal uit te spelen en te werken aan zijn zwakke punten (zie hieronder).

Bovendien zouden we België tegen 2030 graag het niveau van Zweden zien halen waar het gaat om innovatie (de omzetting van O&O in vermarktbare producten). Op dat vlak is Zweden vandaag de beste leerling in de EU (139% boven het EU-gemiddelde). Met 10% achterstand heeft België dus nog werk voor de boeg.

Gross domestic expenditure on R&D, 2010 and 2020 (% relative to GDP)

Bron: Eurostat (online data code: rd_e_gerdtot) and OECD database

Note: When definitions differ, see https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/rd_esms.htm

(1) 2019 data. (2) 2010 estimate. (3) 2020 estimate. (4) break in series. (5) 2018 Instead of 2020. (6) 2012 Instead of 2010. (7) 2009 definition differs. (8) 2020 preliminary data.

Het is belangrijk dat ons huidige systeem van fiscale incentives behouden blijft en toegankelijker wordt voor start-ups en innovatieve kmo's.

3 WAT MOET ER GEBEUREN?

Om het niveau van een land zoals Zweden te halen, moet België de aantrekkelijkheid van zijn stelsel voor onderzoek, zijn doeltreffend gebruik van IT en zijn inspanningen voor samenwerking tussen innovatieve kmo's in stand houden.

Om dat te bereiken, en ook om onder meer zijn uitgaven in O&O op peil te houden, is het belangrijk dat we:

- Ons huidige systeem van fiscale incentives behouden en het toegankelijker maken voor start-ups en technologische kmo's. Dat wil zeggen:
 - Bestendinging van en rechtszekerheid verzekeren voor de maatregelen tot niet-doorstorting van de bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers, alsook de expatriate regeling voor onderzoekers.
 - Behoud, hervorming en versterking van de stimulerende fiscale maatregelen in de vennootschapsbelasting voor O&O en innovatie:
 - › behoud van een concurrentieel nominaal tarief;
 - › versterking investeringsaftrek/belastingkrediet O&O, met daarenboven bijkomende aandacht voor de investeringen die bijdragen tot het realiseren van grote maatschappelijke doelstellingen zoals de groene of digitale revoluties;
 - › slimme hervorming van de innovatieaftrek, rekening houdend met de internationale en Europese evoluties;
 - › slimme coördinatie met de gewestelijke initiatieven (o.a. de subsidies);
 - › facilitering van de financiering waar nodig.
- Onze sterktes in termen van onderzoek, gebruik van ICT en samenwerking consolideren

Het spreekt voor zich dat de voorwaarden voor doctoraatsonderzoek en de uitstekende reputatie

van België op het vlak van onderzoek moeten worden geconsolideerd om buitenlandse doctorandi te blijven aantrekken. Maar we mogen onze eigen onderzoekers zeker niet vergeten. Er is een beter evenwicht nodig tussen het aantal afgestudeerden en – financieel aantrekkelijke – functies die België biedt om die profielen in eigen land te houden.

Daarnaast moeten de onmiskenbare troeven die België bezit op het vlak van gebruik van IT ons ertoe aanzetten ons verder in te zetten in die richting, op basis van wat al is ondernomen (zie ook 'Een land dat voortrekker is in technologie en digitalisering', p. 22 en 'Een land waar alle transacties tussen burgers, bedrijven en overheid standaard digitaal kunnen verlopen', p.24).

Verder zou, ook al is de samenwerking tussen innovatieve kmo's in België al heel goed, een uitbreiding ervan naar andere actoren alleen maar voordelen opleveren. Dan gaat het vooral om het stimuleren van samenwerkingsverbanden tussen ondernemingen van verschillende omvang (kmo's en grote ondernemingen), maar ook met universiteiten, onderzoekscentra, incubatoren, en dat over de taal- en landsgrenzen heen.

- De internationale invloed van België versterken

Om een gunstig investeringsklimaat te creëren voor O&O en innovatie en zo innovatieve ondernemingen aan te trekken, is ook een stabiel en kwaliteitsvol rechtsstelsel nodig. We denken daarbij aan de nakende invoering van het Europees eenheidsoctrooi en de bijbehorende instantie, het Europees Octrooigerecht (Unified Patent Court of UPC). Om in de running te blijven zou België ook een lokale Belgische afdeling van het Europese gerecht moeten hebben, die elke belanghebbende de toegang moet garanderen tot een kwaliteitsvol octrooigerecht in eigen land, met een procedure in de eigen taal, om zo de procedurekosten te beperken.

09 EEN LAND WAAR BEDRIJVEN KUNNEN REKENEN OP EEN RECHTSZEKER EN STABIEL FISCAAL KADER

1 WAAR STAAN WE VANDAAG?

Onze fiscale wetgeving wordt almaar ingewikkelder, terwijl de kwaliteit ervan erop achteruitgaat. Ondernemers uiten steeds vaker kritiek over zelfs fundamentele kwesties zoals openbaar bestuur, vertrouwen, rechtszekerheid, stabiliteit en voorspelbaarheid van de regelgeving, alsook over administratieve vereenvoudiging.

Fiscale wetten volgen elkaar steeds sneller op, met de invoering van nieuwe rapporteringsverplichtingen en, op digitaal vlak, meestal zonder passend overleg vooraf en zonder rekening te houden met problemen bij de uitvoering ervan en de kosten die erbij komen kijken.

Akkoorden met de administratie, rulings en zelfs beslissingen en rondzendbrieven van de administratie worden opnieuw in vraag gesteld, meestal met terugwerkende kracht.

In het kader van de fraudebestrijding worden de rechten van bonafide belastingplichtigen ondermijnd en sancties van allerlei aard nemen hand over hand toe, ook voor gewone vergissingen of nalatigheden.

Ondanks de goede bedoelingen van de opeenvolgende regeringen blijven de administratieve lasten inzake fiscaliteit voor grote ondernemingen toenemen.

2 WAAR WILLEN WE IN 2030 STAAN?

De fiscaliteit voor ondernemingen moet beantwoorden aan de nieuwe vereisten van goed bestuur. Maar in dat opzicht moet ook gepleit worden voor een nieuwe fiscale cultuur die duidelijk en evenwichtig de rechten en plichten van ondernemingen en belastingadministraties vastlegt, en gericht is op het herstel van een klimaat van respect en wederzijds vertrouwen. Een toename van verantwoordelijkheden en verplichtingen moet gepaard gaan met een serener fiscaal klimaat om te ondernemen, en ondernemingen die loyaal de spelregels naleven moeten daarvoor worden beloond.

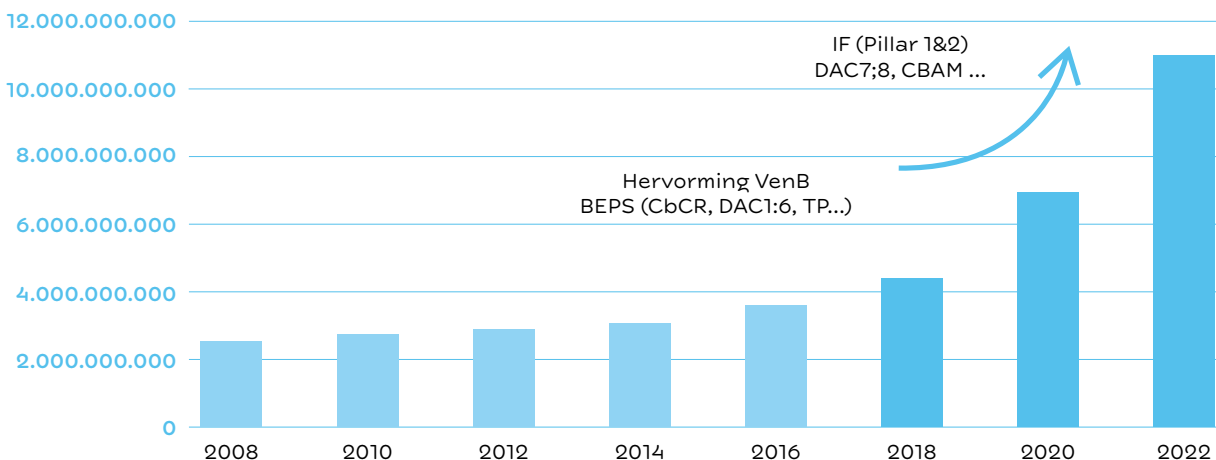
Een dergelijk klimaat houdt vooral in dat de ondernemingen opnieuw een positief imago krijgen, dat de stabiliteit, kwaliteit en continuïteit van een positieve fiscale omgeving voor bedrijven wordt gegarandeerd, dat een samenwerkings- en vertrouwensmodel met de overheid tot stand komt en dat wordt gezorgd voor rechtszekerheid (met name inzake rulings) en voorspelbaarheid van fiscale regels.

Dat vraagt ook een methode voor de bestrijding van fraude en belastingontduiking, die gericht is op echte problemen en niet langer op bonafide belastingplichtigen.

Tot slot moet de fiscaliteit eenvoudiger, duidelijker worden en moet de kwaliteit van de reglementering drastisch verbeteren.

Evolutie totale kost van administratieve lasten a.g.v. fiscale regelgeving voor grote tot zeer grote ondernemingen (in euro)

Bron: Federaal Planbureau (2018). De administratieve lasten in België; eigen berekeningen 2018-2022.

Een serene fiscaal klimaat houdt vooral in dat ondernemingen opnieuw een positief imago krijgen, en dat de stabiliteit, kwaliteit en continuïteit van een positief fiscaal klimaat wordt gegarandeerd.

3 WAT MOET ER GEBEUREN?

Er lopen al verschillende acties, andere staan op touw, zoals:

- Een goed fiscaal bestuur opzetten voor het opstellen van wetten en administratieve rondzendbrieven, dat gebaseerd is op overleg, transparantie, voorspelbaarheid en niet-terugwerkende kracht, en dat streeft naar een wetgeving van betere kwaliteit (met ernstige effectenstudies);
- Modellen voor 'cooperative tax compliance' uitwerken voor grote ondernemingen, en voor 'horizontaal toezicht' dat een sterke vereenvoudiging van de verplichtingen voor kleine en middelgrote ondernemingen mogelijk maakt;
- Het Belgische ruilingsysteem een permanent karakter geven en promoten;
- Werken aan een cultuur van 'dienstverlening', meer bepaald bij controles die meer gericht moeten zijn op een verbetering en ondersteuning van vrijwillige compliance dan op repressie en optimalisering van belastingontvangsten;
- De – vaak buitenproportionele – sanctioneringen herzien;
- Werken aan een betere, en tegelijk kosteloze en meer proactieve communicatie van wetswijzigingen of standpunten van de administratie;
- De overheid dichter bij de belastingbetaler brengen binnen een aanpak van echte 'openbare dienstverlening', onder meer waar het gaat om toegankelijkheid en werkwijzen;
- Systemen voor geschillenpreventie en -beslechting verbeteren, vooral in grensoverschrijdende zaken. Administratieve vereenvoudiging is een strijd die dagelijks moet worden gestreden.

Daarnaast moeten we, net zoals voor klimaatdoelstellingen, zeer ambitieus zijn, door te streven naar een vermindering van 55% van de administratieve lasten op fiscaal vlak tegen 2030. Dat houdt onder meer in:

- Een meerjarenplanning opmaken, op proactieve wijze communiceren over digitaliseringsprojecten en overleg plegen over de uitvoering ervan;
- Een betere werking van de digitale toepassingen garanderen en ze afstemmen op het bedrijfsleven;
- Elk jaar een 'barometer van de administratieve lasten op fiscaal gebied' opmaken, naast een jaarverslag over de inspanningen die zijn geleverd voor administratieve vereenvoudiging;
- De rapporteringsverplichtingen rationaliseren en vereenvoudigen.

Een belangrijke doelstelling ten slotte blijft een betere fraudebestrijding, maar tegelijk moet het leven voor de ondernemingen die hun verplichtingen nakomen worden vergemakkelijkt. Daarvoor moet op verschillende niveaus tegelijk worden gewerkt, namelijk:

- Een duidelijke en strikte afbakening tussen diensten voor de 'gewone' belastingcontrole en diensten die instaan voor fraudebestrijding;
- Zorgen voor een duidelijke definitie van de begrippen 'ernstige en georganiseerde belastingfraude' en 'belastingontwijking';
- Het charter van de rechten van de belastingplichtige weer invoeren en versterken.

20 EEN LAND MET EEN EENVOUDIG EN COMPETITIEF BELASTINGSYSTEEM DAT WERKEN BELOONT EN INSPEELT OP DE AANKOMENDE TRANSITIE(S)

1 WAAR STAAN WE VANDAAG?

Het is als een open deur intrappen: de belastingdruk op arbeidsinkomen in België is te hoog. Verschillende internationale organisaties zoals de OESO en het IMF, maar ook onze eigen Hoge Raad van Financiën⁽¹⁾, komen tot de vaststelling dat hier een groot probleem schuilgaat. België is bij de landen met het laagste beschikbare inkomen na aftrek van sociale bijdragen en inkomstenbelasting van het brutoloon. België hanteert dan ook de hoogste marginale tarieven in de personenbelasting in vergelijking met onze buurlanden (zie grafiek) en er bestaat geen bijdrageplafond op de socialezekerheidsbijdragen. Bovendien is de loonwage, de verhouding tussen de loonkost voor de werkgever en het nettoinkomen van de werknemer, in vergelijking met onze buurlanden bijzonder groot.

In onze eigen studie⁽²⁾ stelden we vast dat het verschil in beschikbaar inkomen met de buurlanden nog groter is in functie van de hoogte van het inkomen. Inkomens gelijk aan 50% van het gemiddelde inkomen (ongeveer het bedrag van het minimuminkomen) behoren tot die werknemers die het meeste netto overhouden in vergelijking met de ons omringende landen. De voornaamste oorzaak hiervan is de sociale en fiscale werkbonus die uitsluitend gericht is op de lage inkomens.

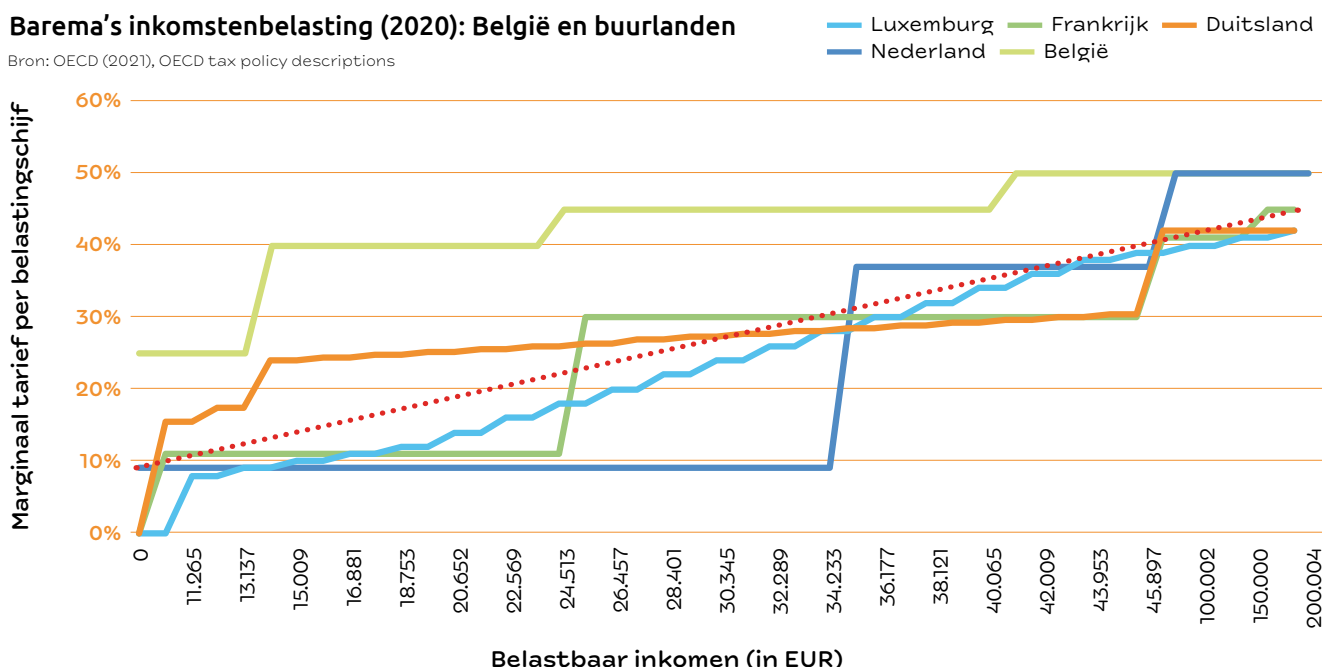
Een vergelijking in de tijd over de periode 2001-2020 toont aan dat het beschikbaar inkomen op twintig jaar tijd vooral voor de lage lonen fors toenam (tot wel 16% van het brutoloon).

Het wordt daarom steeds moeilijker om werknemers geldelijk te belonen voor hun talent en inzet en hen daarmee op middellange en lange termijn aan de onderneming te binden. De fiscale verloningsregimes die in het leven werden geroepen, stellen de werkgever evenwel in staat om op een flexibele, op maat gemaakte manier in te spelen op de noden van zijn werknemers, zij het op vlak van koopkracht, gezondheid, pensioen, mobiliteit, flexibele werkregeling... De individuele en collectieve participatieve verloningsystemen blijven broodnodig om de werknemers te motiveren.

Tot slot wijst de internationale context op het gebruik van de groene fiscaliteit om klimaatschadelijk gedrag af te raden. In de Belgische context hebben evenwel sturingsinstrumenten, zoals het verhogen van de belasting op consumptie om de koolstofprijs te internaliseren, onvermijdelijk een impact op het prijzenpeil en bijgevolg op de loonkosten als gevolg van de automatische loonindexering. De sterke energieprijzstijgingen in 2021 en 2022 (bv. een stijging in prijs van fossiele brandstoffen en elektriciteit) met daarna opeenvolgende loonindexeringen zijn een praktijkvoorbeeld geworden.

Barema's inkomstenbelasting (2020): België en buurlanden

Bron: OECD (2021), OECD tax policy descriptions

Een vereenvoudigd, rechtszeker, stabiel en voorspelbaar fiscaal kader is meer dan ooit broodnodig.

2 WAAR WILLEN WE IN 2030 STAAN?

Gegeven de incoherentie, het gebrek aan transparantie en de hoge belastingdruk in België moet vooreerst worden gestreefd naar een belastingsysteem dat niet alleen werken beloont, maar ook méér werken méér doet lonen. Een promotie betekent in 2030 voor elke werknemer een significant verschil op de bankrekening waarbij ook de loonkost van de werkgever binnen de perken blijft. In een ideaal belastingstelsel moet het voor zowel de werkgever als de werknemer (para)fiscaal interessant zijn om te kiezen voor een geldelijke vergoeding of uit een pakket aan verloningssystemen die de werkgever ter beschikking stelt. Het belastingbarema voor België in 2030 situeert zich rond de gemiddelde belastingschijven en tarieven van de buurlanden (zie rode stippellijn in de grafiek).

Om te vereenvoudigen moet niet meteen alles afgeschaft worden. De flexibele en aangepaste verloning (zoals het mobiliteitsbudget) en de systemen met winstdeling hebben zich bewezen. Ze moeten bestendig en vereenvoudigd worden.

De klimaatopwarming is ontegensprekelijk een van de grootste uitdagingen van deze tijd. Er is een noodzaak aan blijvende gedragsturende maatregelen, maar die moeten zo indexneutraal mogelijk zijn. Het België van 2030 zal met succes verschillende lopende transitie afgerond hebben dankzij een fiscaliteit die niet meer bestraft maar investeringen die nodig zijn voor de transitie, bevordert (de goedkoopste energie blijft degene die we niet moeten gebruiken).

3 WAT MOET ER GEBEUREN?

In de afgelopen twee decennia wisten opeenvolgende federale regeringen de kloof tussen niet-werken en werken met succes te vergroten. Zet die trend door via structurele maatregelen, met name door het verbreden van de belastingschalen en het verlagen van de tarieven in de personenbelasting, om voortaan de loonwig ook bij de hoge en middenlonen te verminderen, zonder dat de loonkost voor de werkgever toeneemt.

Een vereenvoudigd, rechtszeker, stabiel en voorspelbaar fiscaal kader is meer dan ooit broodnodig. Wat de particuliere fiscale verloningsinstrumenten betreft moet natuurlijk niet het kind met het badwater worden weggegooid. Belangrijk is om verder in te zetten op de vereenvoudiging en het harmoniseren van het fiscale en sociale wetgeven hieromtrent. Maak het systeem daarom wat zijn doelstellingen betreft coherenter, breng meer duidelijkheid en zorg voor de nodige voorzienbaarheid voor de werkgevers en werknemers.

De groene consumptiefiscaliteit moet investeren in groene projecten positief stimuleren. Koolstofprijnsinternalisering moet zoveel mogelijk uit de prijsimpact op de loonindex worden gehouden. De belastinginkomsten moeten zoveel mogelijk worden ingezet om publieke en private productieve investeringen, in bijvoorbeeld infrastructuur en technologieën, te faciliteren en te stimuleren.

(1) Hoge Raad van Financiën (2020). Verlaging van de lastendruk op arbeid en mogelijkheden voor de financiering ervan

(2) VBO (2021). Geografische en temporele vergelijking van de Belgische belastingdruk op arbeid

25 EEN LAND WAAR BURGERS EN ONDERNEMINGEN KUNNEN REKENEN OP EEN EFFICIËNTE EN KLANTVRIENDELIJKE OVERHEID, GEBASEERD OP EEN PERFORMANT PERSONEELSBELEID

1 WAAR STAAN WE VANDAAG?

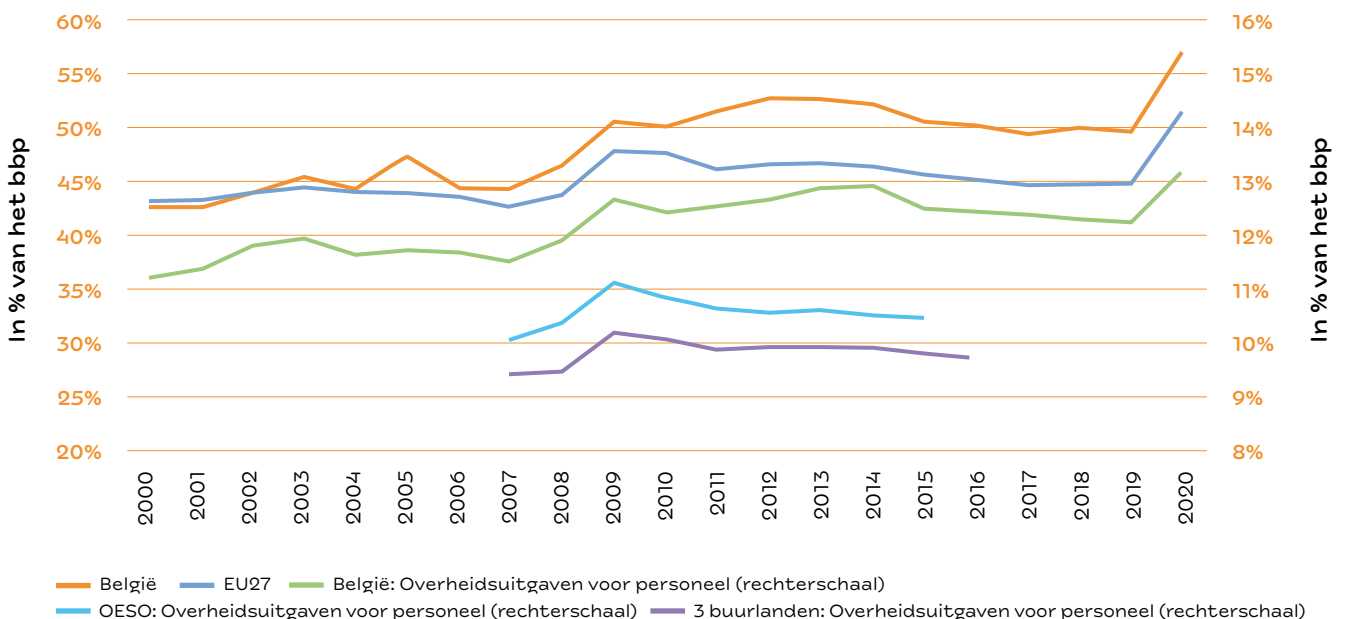
In de grafiek bij de tekst 'Een land waar de overheidsfinanciën gesaneerd worden met meer ruimte voor overheidsinvesteringen' op p. 62 stelden we al vast dat de overheidsuitgaven in de voorbije twee decennia fiks zijn gestegen. De stijging van de primaire uitgaven (dat zijn de uitgaven exclusief rentelasten) was in die periode echter nog veel forser: van iets minder dan 43% van het bbp in 2000 tot bijna 50% in 2019 (en 57% in 2020). Die stijging was ook beduidend sterker dan gemiddeld in de EU27. Iets meer dan de helft van die stijging is te wijten aan hogere uitgaven in de sociale zekerheid. Daarin speelt de vergrijzing, met hogere uitgaven voor pensioenen en gezondheidszorg, uiteraard een grote rol, maar ook de invoering van het tijdkrediet in 2002 en de forse toename van het aantal langdurig zieken droegen daartoe bij (voor oplossingen hierrond lees de tekst 'Een land waar 80% van de 18- tot 67-jarigen aan de slag raakt' op p. 50).

Een andere belangrijke oorzaak voor het stijgende overheidsbeslag is de aanhoudende en structurele stijging van de personeelsuitgaven van de overheden in ons land. Die uitgaven stegen van een reeds hoge 11,2% van het bbp in 2000 naar 13,2% van het bbp in 2020. Enkel in 2015-2019 kon die stijging even worden afgeremd.

De personeelsuitgaven liggen daarmee ook beduidend hoger dan gemiddeld in onze drie buurlanden of in de OESO. De laatste vergelijkbare OESO-cijfers dateren van 2016. In dat jaar gaf België gemiddeld 12,5% uit aan lonen voor het overheidsperoneel t.o.v. gemiddeld 9,8% van het bbp in de drie buurlanden en 10,5% in de OESO (2015).

De Belgische overheden geven dus beduidend meer uit aan personeel dan vergelijkbare landen en de vraag is of daar dan ook een betere kwaliteit van de dienstverlening tegenover staat. Dat blijkt niet het geval. Daarrond deed de NBB in juli 2017 een interessante oefening: ze plaatste kwalitatieve indicatoren uit verschillende publieke actiedomeinen (onderwijs, gezondheid,

Primaire uitgaven in België en Europa en uitgaven voor overheidsperoneel in België, de OESO en de 3 buurlanden

In 2030 kent België een afgeslankt, modern en performant overheidsapparaat, gebaseerd op een nieuw, modern personeelsstatuut dat goede prestaties aanmoedigt en dat toelaat om flexibel in te spelen (binnen en tussen overheidsdiensten) op wijzigende werkvolumes.

veiligheid, mobiliteit) naast hun begrotingskost en vergeleek ze op internationaal niveau. Kwalitatief was de prestatie van België over het algemeen gemiddeld, maar de begrotingskost en de personeelsuitgaven lagen systematisch hoger.

België is momenteel dus absoluut geen toonbeeld van een efficiënte inzet van de via belastingen verzamelde middelen en dat is het gevolg van een aantal factoren:

- Een verouderd HR-statuuut voor het overheidspersoneel (het zogenaamde 'statuuut Camu' uit 1937) dat te weinig mogelijkheden biedt voor horizontale of verticale mobiliteit, dat het bijna onmogelijk maakt om minder goed presterende 'vast benoemde' personeelsleden te laten afvloeien, en dat - door de hoge pensioenrechten - voor veel van die vast benoemden ook functioneert als een 'gouden kooi';
- De neiging van politici en administraties om bij elk probleem te verwijzen naar personeelstekorten en over te gaan tot nieuwe aanwervingen, zonder na te gaan of er zich op andere domeinen personeelsoverschotten voordoen dan wel of er misschien efficiënter zou kunnen worden omgesprongen met de bestaande personeelsmiddelen;
- Het weinig bewaken van de personeelsaantallen in ondersteunende functies, zoals gebouwenbeheer, schoonmaak, catering, HR-administratie, rapportering of secretariaat en het beperkte gebruik van de mogelijkheden voor outsourcing in die domeinen;
- Het weinig of niet gebruiken van interimarbeid om tijdelijke personeelsnoden op te vangen (was tot voor kort zelfs verboden voor overheidsdiensten);
- Een ingewikkelde staatsstructuur waarin veel overlappende structuren bestaan. De opeenvolgende staatsvormingen hebben ongetwijfeld voordelen en meer autonomie gebracht, maar tegelijk genereerden zij ook belangrijke schaalnadelen;
- Het nog steeds voorkomen van ingewikkelde procedures o.b.v. complexe wetten en reglementaire teksten. Die bezorgen niet alleen burgers en bedrijven veel hoofdbrekens, maar verzwaren ook de administratieve taken voor het overheidspersoneel zelf.

2 WAAR WILLEN WE IN 2030 STAAN?

In 2030 kent België een afgeslankt, modern en performant overheidsapparaat, gebaseerd op eenvoudigere wetten, regels en procedures waarin:

- **Personeelsleden bij alle overheden kunnen rekenen op een normaal, gunstig sociaal statuut zoals het ook bestaat in de privésector;**
- **Moderne, aanmoedigende verloningsvormen geïntroduceerd worden en er ook een normaal pensioenregime is - zoals in de privésector - dat geldt voor alle nieuwe instromers vanaf 2025;**
- **Bij onvoldoende prestaties ontslag mogelijk is, met redelijke opzegtermijnen zoals in de privésector;**
- **Interimarbeid wordt ingezet voor alle overheidsprojecten die tijdelijk een verhoogde arbeidsinzet vergen en waar mogelijk een beroep wordt gedaan op uitbesteding aan efficiëntere private partijen.**

3 WAT MOET ER GEBEUREN?

- De overheid moet zich afstemmen op een moderne en dynamische arbeidsmarkt. Het statuut Camu moet door een nieuw statuut vervangen worden dat goede prestaties beloont, dat de rekruterings- en ontslagprocedures voor ambtenaren normaliseert en dat een verhoogde mobiliteit binnen de verschillende overheidsdiensten mogelijk maakt.
- De inspanningen rond vereenvoudiging van wetten, regels en procedures moeten opnieuw worden geïntensifieerd.
- De personeelsuitstroom als gevolg van de vergrijzing kan worden aangewend om de noodzakelijke vermindering van de personeelsaantallen op een sociaal verantwoorde manier te laten verlopen.

27 EEN LAND DAT EEN AANTREKKINGSPOOL IS VOOR BUITENLANDSE INVESTERINGEN

1 WAAR STAAN WE VANDAAG?

De Belgische economie wordt van oudsher gekenmerkt door een hoge graad aan directe buitenlandse investeringen. België's aantrekkelijkheid voor investeringen kan worden toegeschreven aan een reeks welbekende troeven, zoals zijn open economie en maatschappij, centrale ligging, kwaliteitsvolle infrastructuur, gekwalificeerde beroepsbevolking, gerenommeerd onderwijs, vele kenniscentra en incentives voor onderzoek en ontwikkeling, sterke synergiën in ecosystemen en economische clusters ...

Het leeuwendeel van de buitenlandse investeringen komt van onze drie buurlanden Duitsland, Frankrijk en Nederland, en van de VS, het VK en China. Die investeringen situeren zich voornamelijk in de commerciële diensten, vervoer en logistiek, groot- en detailhandel, farmaceutische en chemische industrie. Buitenlandse investeringen creëren niet alleen toegevoegde waarde maar zorgen ook voor (in)directe tewerkstelling, technologische innovatie en een multiplicatoreffect voor andere ondernemingen.

De jaarlijkse Barometer van de Belgische Attractiviteit van EY van 2022 roept echter op tot waakzaamheid aangezien België, ondanks een snellere stijging van het aantal buitenlandse investeringen dan het Europese gemiddelde, onder het prepandemisch niveau van 2019 blijft.

De voornaamste risico's die de aantrekkelijkheid om de volgende jaren in ons land te investeren bepalen, is onder meer te wijten aan een aantal competitieve nadelen zoals het Belgische belastingregime en de politieke, regelgevende en administratieve instabiliteit. Bovendien wordt de aantrekkingskracht van België voor FDI (Foreign Direct Investment) in gevaar gebracht door externe factoren zoals digitalisering (cf. delokalisatie van diensten) of de toenemende economische activiteit en groei in andere landen. Kortom, België mag niet op zijn lauweren rusten.

Top 10 investor countries by projects

	2021
 United States	46
 United Kingdom	37
 France	35
 Netherlands	25
 China	15
 Germany	13
 Japan	7
 Luxembourg	6
 Spain	5
 Italy	5

Top 10 investor countries by job creation

	2021
 United States	1,696
 France	871
 United Kingdom	844
 Netherlands	833
 Germany	548
 China	496
 Italy	326
 Japan	283
 Sweden	242
 Peru	200

Bron: EY European Investment Monitor (EIM), 2022.

De belangrijkste pijnpunten die de competitiviteit van ons land ondergraven, vormen tevens de belangrijkste factoren waarom buitenlandse investeerders ons land links laten liggen.

2 WAAR WILLEN WE IN 2030 STAAN?

Om in 2030 te kunnen blijven genieten van de vele voordelen van buitenlandse investeringen, moeten de basisvoorwaarden voor een ondernemings- en investeringsvriendelijk klimaat worden vervuld.

Naast het aantrekken van nieuwe investeringen, moet ook voldoende aandacht worden besteed aan de verankering van de reeds gevestigde buitenlandse investeringen.

We moeten niet alleen vermijden dat buitenlandse investeerders desinvesteren, maar er ook voor zorgen dat ze bij hun expansies opnieuw kiezen voor ons land.

Ook moeten buitenlandse investeerders het groeipotentieel van onze economie versterken en de groene en digitale transitie mee vormgeven. Een focus op investeringen in 'clean tech' en 'climate tech', lifesciences, digitale technologieën en nieuwe innovatieve technologieën (zoals robotica, nanotechnologie ...) bieden veel potentieel en kunnen de omwenteling naar een duurzamere samenleving bevorderen. Ook moet gericht worden gezocht naar buitenlandse investeerders die bepaalde missing links in de waardeketen van de bestaande ecosystemen en clusters kunnen dichtten.

Uiteraard zijn alle investeerders welkom, maar een gepaste en redelijke waakzaamheid is geboden als het gaat om onze strategische belangen (cf. risico op veiligheid en openbare orde), zonder daarbij te vervallen in protectionisme.

3 WAT MOET ER GEBEUREN?

Om het ondernemings- en investeringsklimaat te verbeteren en het concurrentievermogen te versterken moet men onder meer de loonkostenhandicap wegwerken, de energieprijzen concurrentieel houden en de bevoorradingszekerheid garanderen, de arbeidsmarkt flexibeler maken en een aantrekkelijk fiscaal regime creëren.

Ook moet dringend actie worden ondernomen op het vlak van beter bestuur. Op gerenommeerde rankings, zoals de 'Ease of Doing Business' van de Wereldbank prijkt België op een beschamende 46e plaats. Niet alleen die rankings schrikken buitenlandse investeerders af, de complexe en logge staatsstructuur die uitmondt in ingewikkelde regelgeving en rechtsonzekerheid, heeft een grote impact op investeringsbeslissingen. Om buitenlandse investeerders te overtuigen, moet daarom blijvend worden ingezet op betere regelgeving en meer rechtszekerheid.

Op Europees vlak moet België blijven streven naar een open en internationaal georiënteerde Unie. Bovendien moet werk worden gemaakt van de uitvoering van het nieuwe interfederale screeningsmechanisme voor buitenlandse investeringen dat efficiënt, eenvoudig en uniek moet zijn en de nodige rechtszekerheid moet bieden aan investeerders.

Ook moet blijvend worden ingezet op het imago van ons land. Brussel, de hoofdstad van Europa, moet in alle opzichten aantrekkelijker worden en in het buitenland is een belangrijke rol weggelegd voor de economische diplomatie en de vertegenwoordigingen van de gewesten. Ook moet de dienstverlening voor expats en buitenlandse investeerders worden verbeterd door onder meer het gebruik van het Engels toe te laten bij de afhandeling van hun administratieve zaken.

Horizon België 2030 – Een uitgave van
het Verbond van Belgische Ondernemingen

REDACTIE

Gezamenlijk project onder leiding van Chief Economist Edward Roosens en voormalig adjunct-adviseur Amélie Wuillaume van het competentiecentrum 'Digitaal & Innovatief Ondernemen' van het VBO

EINDREDACTIE

Hilde De Brandt, Véronique Gesché en Anne Michiels

VERTALING

Vertaaldienst VBO

PUBLICATIEVERANTWOORDELIJKE

Stefan Maes

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Stefan Maes, Ravensteinstraat 4, 1000 Brussel

ISBN: 9789075495850

Wettelijk depot: D/2023/0140/9

Publicatiedatum: mei 2022, versie 2.0 december 2023

Cette publication est également disponible en français
Deze publicatie kunt u ook lezen op www.vbo.be > Publicaties

Het VBO, dé stem van de ondernemingen in België, staat – via een 40-tal lid-bedrijfsfederaties – voor meer dan 50.000 kleine, middelgrote en grote ondernemingen die 75% van de tewerkstelling in de private sector voor hun rekening nemen. Onze leden zorgen voor 80% van de export en creëren 2/3 van de toegevoegde waarde in ons land. Als enige overkoepelende interprofessionele werkgeversorganisatie vertegenwoordigen we ondernemingen uit de drie gewesten van ons land.

Lees onze recentste publicaties op www.vbo.be